

ผลของการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ

ปฐมพงศ์ ปุโรโปรง¹ กิตติ ประจันตเสน^{2*} สำราญ เหล็กงาม³ ธัญมล ช่างโชติ⁴

¹นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ

²นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ

³นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญพิเศษ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ

⁴นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ

บทคัดย่อ

การศึกษากึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยอายุ 2-5 ปี จำนวน 48 คน ที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและประเมินระดับเชาวน์ปัญญาโดยแบบประเมินความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเด็กอายุ 2-5 ปี ฉบับปี พ.ศ. 2530 ของกรมสุขภาพจิต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้สถิติ Independent t-test

ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมเด็กปฐมวัยมีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 100.64 คะแนน (S.D.=17.36) โดยเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ย 105.60 คะแนน (S.D.=14.36) เมื่อทำการเปรียบเทียบระดับเชาวน์ปัญญา ในกลุ่มเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มที่ใช้การพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ กับกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ใช้การพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ มีผลการประเมินระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 105.60 คะแนน (S.D.=14.08) ซึ่งสูงกว่าระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบที่มีผลการประเมินเท่ากับ 95.60 คะแนน (S.D.=19.13) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการในลักษณะองค์รวม เน้นให้เด็กปฐมวัยเกิดกระบวนการทางความคิดแบบเชิงระบบเพื่อให้ เกิดเรียนรู้สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถทำวิเคราะห์ แยกแยะสถานการณ์ และแก้ปัญหาที่เผชิญได้อย่างเหมาะสม รวมถึงส่งเสริมการใช้กลไกเครือข่ายทางสังคมเข้ามามีบทบาทในการเฝ้าระวังและพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้มีการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยและสามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย/ ระดับเชาวน์ปัญญา/ เครือข่ายทางสังคม

*Corresponding author; กิตติ ประจันตเสน, e-mail: kitti3846@gmail.com, Tel: 0818713725

Received: 15 August 2022 | Revised: 4 September 2022 | Accepted: 18 September 2022

Effect of Intelligence Quotient level Development of Early Childhood by social Networks, Amnat Charoen Province

Pathompong Pruprong¹ Kitti Prachuntasen^{2*} Samran Lekngam Thanyamon Chuangchot

¹Executive of Amnatcharoen Provincial Public Health Office, Amnatcharoen Provincial Public Health Office.

^{2*}Public Health Technical Officer (Professional level), Amnatcharoen Provincial Public Health Office.

³Public Health Technical Officer (Senior Professional level), Amnatcharoen Provincial Public Health Office.

⁴Public Health Technical Officer (Practitioner level), Amnatcharoen Provincial Public Health Office.

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effects of developing early childhood intelligence quotient by using social networks in Amnat Charoen province. The sample group were 48 early childhood aged 2-5 years who were collected by simple random sampling (SRS). Quantitative data were collected by structured questionnaire interview, and the screening form of intelligence quotient assessment for children 2-5 years of age, 1987 edition, obtained by Department of Mental Health, Ministry of Public Health. Qualitative was analyzed by content analysis. Descriptive statistics and inferential statistics: Independent t-test were used for data analysis.

The results revealed that overall, preschool age children had an average intelligence quotient level at 100.64 scores (S.D.=17.36). Samples in the experimental group had an average intelligence quotient level at 105.60 scores (S.D.=14.36). The preschool age children who participated in early childhood intelligence development via social networks in Amnat Charoen province had the average intelligence quotient level at 105.60 scores (S.D.=14.08), which were statistically higher than the average intelligence quotient level of the comparison group at 95.60 scores (S.D.=19.13) at a significance level of 0.05.

Therefore, the development for childhood intelligence quotient should be carried out regarding holistic care. Preschool age children should be emphasized on a systematic thinking, learning environment surrounding, enabling to analyze and distinguish the situation and solving problems when facing appropriately. As well as social networking mechanism should be promoted in order to take part of the surveillance and developmental milestones to encourage them to learn and optimal grow up effectively according to their age.

Keywords: Early Childhood / Intelligence Quotient Level / Social Network

*Corresponding author; Kitti Prachuntasen, email: kitti3846@gmail.com, Tel: 0818713725

Received: 15 August 2022 | Revised: 4 September 2022 | Accepted: 18 September 2022

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ปัจจัยต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญและกำหนดประเด็นด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ไว้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพประชากรในทุกช่วงวัยให้พร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครบถ้วน มีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม¹ การเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพประชากรที่มีประสิทธิภาพต้องเตรียมความพร้อมและวางรากฐานตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปฐมวัยให้มีพัฒนาการและระดับเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับที่เหมาะสมพร้อมต่อการเรียนรู้เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยเรียนและวัยรุ่น ซึ่งระดับเชาวน์ปัญญา (Intelligence quotient: IQ) เป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการแก้ปัญหา ด้วยหลักเกณฑ์ที่มีเหตุและผลมีความคิดที่แสดงความสามารถในเชิงภาษา การติดต่อสื่อสารด้วยคำพูดและวาจาและมีความสามารถทางสังคมมีความสนใจผู้อื่น และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ² ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำเอาระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ของประชากรมาใช้เป็นเครื่องสะท้อนศักยภาพการพัฒนาของประเทศ โดยประเทศที่ประชากรที่มีค่าเฉลี่ยของระดับเชาวน์ปัญญาในระดับสูงจะมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงตามไปด้วย³

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา พบว่าระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยของกลุ่มเด็กอายุ 6-15 ปีมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยเพิ่มจาก 98.60 คะแนนในปี พ.ศ. 2554 มาอยู่ที่ระดับ 102.78⁴ ซึ่งสูงกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ=100) เพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2564 ยังพบว่า มีเด็กที่อยู่ในกลุ่มมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ร้อยละ 6.90 โดยจังหวัดทางภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ที่มีค่าระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล สำหรับผลการสำรวจระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยในกลุ่มเด็กอายุ 6-15 ปีในเขตสุขภาพที่ 10 (ประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ มุกดาหาร ยโสธรและอำนาจเจริญ) เท่ากับ 98.44 คะแนน โดยเด็กอายุ 6-15 ปี จังหวัดอำนาจเจริญมีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 90.75 คะแนน ต่ำสุดเป็นอันดับ 2 ของเขตสุขภาพและมีเด็กที่อยู่ในกลุ่มมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ร้อยละ 6.45⁵

สถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการที่อาศัยกลไกภาครัฐเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้การพัฒนาในระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กปฐมวัยบรรลุตามผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ได้เท่าที่ควร การสร้างเครือข่ายทางสังคมเป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมหรือระบบโครงสร้างทางสังคมที่แสดงถึงเชื่อมโยงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรในชุมชน ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในของกลุ่ม เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ รวมถึงการแสดงออกถึงความเอื้ออาทรของสมาชิกในชุมชน นำมาปรับใช้กระบวนการพัฒนาเชาวน์ปัญญาของเด็กปฐมวัย ภายใต้แนวคิดเด็กคือทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและมีหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ⁶ จากการทบทวนผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า การสร้างเครือข่ายทางสังคมและหุ้นส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยภาครัฐจะมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการดำเนินงานโดยภาครัฐเพียงอย่างเดียว⁷ ซึ่งนโยบายและกลไกการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นเครื่องมือและปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนพลวัตของเครือข่ายทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชนและภาคประชาชน⁸ นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือภายในเครือข่ายทางสังคม นำไปสู่ผลกระทบในเชิงบวกต่อสภาวะสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของบุคคล ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมเพื่อพัฒนาสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสมตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข⁹ แนวความคิดในการสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือของเครือข่ายทางสังคม จึงถูกนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งหมายให้เกิดความยั่งยืนและบรรลุผลสัมฤทธิ์ในระดับสูง

ที่ผ่านมาหน่วยงานรัฐในจังหวัดอำนาจเจริญและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีความพยายามที่จะวางมาตรการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นการป้องกันและจัดปัจจัยเชิงสาเหตุของมารดาและเด็กที่อาจส่งผลให้เกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยและเด็กวัยเรียน ซึ่งสามารถเสริมสร้างให้เด็กปฐมวัยและเด็กวัยเรียนของจังหวัดอำนาจเจริญ มีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมาจากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2564 เท่ากับ 7.11 คะแนน⁵ แต่ยังคงต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล และจากทบทวนการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า กลไกการดำเนินการที่อาศัยหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ขับเคลื่อนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างครอบคลุมเพียงพอ จึงมีความสนใจศึกษาการสร้างและใช้เครือข่ายทางสังคมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเชาวน์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยในชุมชน ภายใต้แนวคิดเด็กคือทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและมีหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนาให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายให้เครือข่ายทางสังคมในชุมชนเข้ามาดูแลช่วยเหลือและเฝ้าระวังปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของกลุ่มเด็ก

ปฐมวัยร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญาและด้านต่างได้อย่างเหมาะสมตามวัย มีความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเมื่อเข้าสู่วัยเรียนได้อย่างเต็มที่ มีการเติบโตอย่างมีศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชุมชนและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ระดับเชาวน์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคมของจังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาโดยเครือข่ายทางสังคมกับกลุ่มเปรียบเทียบ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาผลการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคมของจังหวัดอำนาจเจริญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอำนาจเจริญ ระยะเวลาดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม 2564 - กรกฎาคม 2565

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research design) แบบสองกลุ่มวัดผลหลังการทดลอง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison group) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวแปรหลังการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้รูปแบบการพัฒนารูปแบบการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยโดยใช้เครือข่ายทางสังคม ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม 2564 - กรกฎาคม 2565 โดยการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ตามรูปแบบการวิจัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มทดลอง	X ₁	X ₂	S ₁	X ₃	X ₄ S ₂	S ₃	X ₅	X ₆	S ₄	X ₇	S ₅	X ₈	O ₁
Month	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
กลุ่มเปรียบเทียบ													O ₂

ภาพที่ 1 รูปแบบการทดลอง

O₁-O₂ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ โดยใช้แบบสอบถามผู้ปกครองและแบบวัดระดับเชาวน์ปัญญาด้วยแบบประเมินความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเด็กอายุ 2-5 ปี ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2530 ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขของกรมสุขภาพจิต

กิจกรรมครั้งที่ 1 ในช่วงเดือนแรก การสร้างสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มเครือข่ายทางสังคม “แม่ฮัก” กับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก การให้ความรู้การเรียนรู้แต่ละช่วงวัย การพัฒนาการทางสังคมของเด็ก การเสริมสร้างเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวทางคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย(DSPM) ของกระทรวงสาธารณสุข และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตัว การเสริมสร้างพัฒนาการและการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กปฐมวัยร่วมกับบุคลากรสาธารณสุข

กิจกรรมครั้งที่ 2 ในช่วงเดือนที่ 2 สร้างการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญา และร่วมกันวิเคราะห์โอกาสเสี่ยง สภาพปัญหาาร่วมกันและการวางแผนจัดการความเสี่ยงระหว่างเครือข่ายทางสังคม “แม่ฮัก” กับผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กโดยมีบุคลากรสาธารณสุขเป็นที่ปรึกษา

กิจกรรมครั้งที่ 3 ในช่วงเดือนที่ 3 การพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูเพื่อเสริมสร้างเชาวน์ปัญญาของเด็กปฐมวัยโดยผ่านกระบวนการกิน กอด เล่น เล่า ตามแนวทางคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย(DSPM) ในกลุ่มผู้ปกครองและสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาที่รับผิดชอบเป็นคู่ Buddy

กิจกรรมครั้งที่ 4 ในช่วงเดือนที่ 5 การเฝ้าระวังและติดตามการพัฒนาระดับเขาวนปัญญาเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง และสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาที่รับผิดชอบเป็นคู่หู (Buddy)

กิจกรรมครั้งที่ 5 ในช่วงเดือนที่ 7 การถอดบทเรียนระยะที่ 1 เพื่อรับทราบประเด็นปัญหาอุปสรรคและระดมความร่วมมือจากชุมชนในการแก้ไขปัญหาตามบริบท กลุ่มเด็กปฐมวัย เช่น ธนาคารของเล่นในชุมชน จัดหาหนังสือนิทาน และสถานที่อ่านนิทานให้เด็ก หรือสนับสนุนอาหารที่ส่งเสริมพัฒนาเด็ก

กิจกรรมครั้งที่ 6 ในช่วงเดือนที่ 8 กิจกรรมกลุ่มสำหรับการกระตุ้นพัฒนาการและระดับเขาวนปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครองและสมาชิกเครือข่ายจิตอาสาที่รับผิดชอบเป็นคู่ Buddy

กิจกรรมครั้งที่ 7 ในช่วงเดือนที่ 10 การประเมินระดับเขาวนปัญญาของเด็กที่เข้าร่วมโครงการด้วยแบบประเมินความสามารถทางเขาวนปัญญาเด็กอายุ 2-5 ปี ของกรมสุขภาพจิตโดยบุคลากรที่ได้รับการรับรอง

กิจกรรมครั้งที่ 8 ในช่วงเดือนที่ 12 การประเมินผลและการถอดบทเรียนเมื่อสิ้นสุดกระบวนการ เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมกันสรุปการทำกิจกรรม และมีการให้รางวัลเชิดชูเกียรติ

S₁ - S₅ หมายถึง การเยี่ยมเสริมพลังจากเครือข่ายทางสังคม การแสดงถึงความห่วงใย การกระตุ้นเตือน การให้กำลังใจ การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) การให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 11,304 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ, 2564) โดยมีเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) ได้แก่ 1) อายุระหว่าง 3-5 ปี อาศัยในจังหวัดอำนาจเจริญไม่น้อยกว่า 6 เดือน 2) มีน้ำหนักแรกเกิด ไม่น้อยกว่า 2,500 กรัม 3) มีพัฒนาการและภาวะโภชนาการตามช่วงวัยอยู่ในเกณฑ์ปกติ และ 4) สามารถสื่อสารได้ เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) ได้แก่ 1) มารดามีภาวะเจ็บป่วยหรือภาวะผิดปกติขณะตั้งครรภ์หรือคลอดก่อนกำหนด 2) มีโรคประจำตัวทางกายและระบบสมอง เช่น G6PD โรคธาลัสซีเมีย โรคโลหิตจาง 3) เกิดการเจ็บป่วยที่ต้องเข้ารับการรักษาภายในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลายาวนาน และ 4) มีประวัติได้รับการวินิจฉัยพัฒนาการล่าช้าหรือสงสัยพัฒนาการล่าช้า

1.2 กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ในครั้งนี้ ใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สูตร ดังนี้⁹

$$n/\text{group} = \frac{2\sigma^2(Z_\alpha + Z_\beta)^2}{\Delta^2}$$

Z_α = ค่าสถิติมาตรฐานภายใต้โค้งปกติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น $\alpha = 0.05$,

$Z_\alpha = 1.64$

Z_β = กำหนดอำนาจการทดสอบ 90% ดังนั้น $\beta = 0.01$, $Z_\beta = 1.28$

σ^2 = ความแปรปรวนที่นำมาใช้ คือ ค่าความแปรปรวนร่วม (pool variance) เท่ากับ

24.05

Δ = ค่าความต่างของตัวแปรผล โดยคำนวณจากคะแนนเฉลี่ยระดับเขาวนปัญญาของเด็กหลังการได้รับการพัฒนาเขาวนปัญญาด้วยโปรแกรมฝึกทักษะด้านตรรกะ เท่ากับ 4.57^{10}

แทนค่าในสูตร

$$n/\text{group} = \frac{2(24.05)(1.64 + 1.28)^2}{(4.57)^2}$$

$$n/\text{group} = 19.63714$$

$$= 20 \text{ คน}$$

จากการคำนวณ พบว่า ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 20 คน แต่ในความเป็นจริง ในการวิจัยอาจมีการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการทดลอง จึงมีการเพิ่มขนาดตัวอย่าง โดยได้มีการนำอัตราการตกสำรวจหรืออัตราการสูญหายจากการติดตาม (Drop out) มาปรับใช้ในการเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคาดว่าจะมีการสูญหายร้อยละ 10 โดยการคำนวณใช้สูตร ดังนี้

$$n_{adj} = \frac{n}{(1-R)^2} \approx 24.69 = 25 \text{ คน}$$

ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 25 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 25 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 50 คน แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อาสาสมัครทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบได้ถอนตัวออกจากการศึกษากลุ่มละ 1 คน ทำให้เหลือกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 24 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 24 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 48 คน

1.3 การสุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 การคัดเลือกพื้นที่ตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง จังหวัดอำนาจเจริญมีจำนวนอำเภอทั้งหมด 7 อำเภอ ทำการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกพื้นที่ คือ อำเภอพนา เป็นพื้นที่กลุ่มทดลอง และอำเภอเสนางคนิคมเป็นพื้นที่กลุ่มเปรียบเทียบ

ขั้นที่ 2 ทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อเลือกตำบลเพื่อเป็นพื้นที่ในการศึกษา ซึ่งกลุ่มทดลอง คือ ตำบลพระเหลา อำเภอพนา และกลุ่มเปรียบเทียบ คือ ตำบลสิริเสนางค์ อำเภอเสนางคนิคม

ขั้นที่ 3 คัดเลือกเด็กปฐมวัย อายุ 3-5 ปี ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกเข้าในกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ จำนวน 25 คน ทำการสุ่มอย่างง่าย ตามการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยการจับสลากรายชื่อเพื่อเป็นอาสาสมัครทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ (อาสาสมัครถอนตัวระหว่างทดลองกลุ่มละ 1 คน ทำให้เหลืออาสาสมัครที่เข้าร่วมการศึกษากลุ่มละ 24 คน รวม 48 คน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบประเมินความสามารถทางเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัย 2-15 ปี ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2530 ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยกำหนดให้ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับตัวแปรตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบและปลายเปิดให้เติมข้อความ ประกอบด้วย ข้อมูลเด็กปฐมวัย ได้แก่ เพศ อายุ ข้อมูลผู้ปกครอง/ผู้ดูแล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว สถานะความสัมพันธ์กับเด็กในความดูแล ลักษณะครอบครัว จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัย เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความสามารถทางเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัย 2-15 ปี ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2530 ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ สถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและคุณลักษณะทางประชากร ได้แก่ จำนวน ความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และสถิติอนุมาน

ใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับเชาว์ปัญญาในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ใช้สถิติ

Independent t-test

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง (Validate) ข้อมูลจากหลายแหล่งและวิธีการเก็บข้อมูล (Denzin, 1970) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) และ (3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation)

2) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อระบุแนวทางการพัฒนา ปัญหา สาเหตุของปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคมจังหวัดอำนาจเจริญ

4. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ เลขที่ 25/2564 ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลของอาสาสมัครเปิดเผยเป็นการเฉพาะตัว แต่จะนำเสนอข้อมูลที่ได้ทั้งหมดในรูปของผลการวิจัยในภาพรวม

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัยที่เป็นอาสาสมัครในทดลองและกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.50 เท่ากันทั้งสองกลุ่ม มีอายุเฉลี่ย 51.88 เดือน ($S.D.= 9.58$ เดือน) โดยเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลอง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 60 - 72 เดือน ร้อยละ 50.00 ส่วนเด็กปฐมวัยในกลุ่มเปรียบเทียบเกือบครึ่งอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 37 - 48 เดือน คิดเป็นร้อยละ 41.67 ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 79.17 และ 87.50 ตามลำดับ อายุเฉลี่ย 44.25 ปี ($S.D.=13.43$) อายุน้อยที่สุด 22 ปี และมีอายุมากที่สุด 67 ปี โดยผู้ปกครอง/ผู้ดูแลของเด็กปฐมวัยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่ ได้แก่ บิดาหรือมารดา ร้อยละ 50.00 และ 62.50 รองลงมา คือ ปู่/ย่า/ตายาย ร้อยละ 41.67 และ 37.50 ตามลำดับ ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองครึ่งหนึ่ง สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. รองลงมา คือ ระดับอนุปริญญาหรือสูงกว่าอนุปริญญา ร้อยละ 29.17 ส่วนผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบ สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 41.67 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 33.33 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 41.67 และ 79.17 ตามลำดับ มีฐานรายได้ต่อเดือนเท่ากับ 5,750 บาทต่อเดือน (ต่ำสุด 1,000 บาทต่อเดือน สูงสุด 70,000 บาทต่อเดือน) โดยผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองจะมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001-15,000 บาท ร้อยละ 41.67 และมีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 33.33 ในขณะที่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบทั้งหมดจะมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท สำหรับครอบครัวของเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวขยายเช่นเดียวกัน

2. ระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กปฐมวัย

จากประเมินระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัย จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ในภาพรวมเด็กปฐมวัยมีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 100.64 คะแนน โดยเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะมีระดับเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (Average) ร้อยละ 45.83 รองลงมา คือ ระดับค่อนข้างฉลาด (Bright Normal) ร้อยละ 20.83 และพบว่าเด็กปฐมวัย ร้อยละ 6.25 มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disability) เมื่อทำการวิเคราะห์ระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กปฐมวัย โดยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ย 105.60 คะแนน ($S.D.= 14.36$) โดยส่วนใหญ่มีเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (Average) ร้อยละ 41.67 รองลงมา คือ ระดับค่อนข้างฉลาด (Bright Normal) ร้อยละ 33.33 และระดับฉลาดมาก (Superior) ร้อยละ 12.50 ตามลำดับ ในส่วนของเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบ มีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ย 95.67 คะแนน ($S.D.=19.13$) โดยครึ่งหนึ่งมีเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (Average) เช่นเดียวกับเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง รองลงมา คือ ระดับปัญญาทึบ (Dull Normal) ร้อยละ 16.67 และยังพบว่ามีเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบ ร้อยละ 12.50 มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัย จำแนกตามกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัย โดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ

ระดับเชาวน์ปัญญา	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อัจฉริยะ (Very Superior) 130 คะแนน ขึ้นไป	0	0.00	1	4.17
ฉลาดมาก (Superior) 120-129 คะแนน	3	12.50	1	4.17
ค่อนข้างฉลาด (Bright Normal) 110-119 คะแนน	8	33.33	2	8.33
ปานกลาง (Average) 90-109 คะแนน	10	41.67	12	50.00
ปัญญาทึบ (Dull Normal) 80-90 คะแนน	2	8.33	4	16.67
คาบเส้น (Borderline) 70-79 คะแนน	1	4.17	1	4.17
บกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disability) น้อยกว่า 70 คะแนน	0	0.00	3	12.50
Mean±S.D.	105.60±14.08		95.67±19.13	

เมื่อทำการพิจารณาความสามารถทางเชาวน์ปัญญาของเด็กปฐมวัยจำแนกรายด้านตามองค์ประกอบของความสามารถทางเชาวน์ปัญญาทั้ง 5 ด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ความสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบและเกี่ยวโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆเข้าด้วยกันและเข้าใจความหมายที่เป็นตัวเลข สัญลักษณ์หรือนามธรรม เป็นลักษณะเด่นมากที่สุดเช่นเดียวกัน ร้อยละ 87.50 และ 70.83 ตามลำดับ และพบว่า ความสามารถด้านการเรียนรู้ สังเกตจากสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ เป็นความสามารถทางเชาวน์ด้านที่เป็นลักษณะด้อยของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมากที่สุด ร้อยละ 33.33 ส่วนความสามารถในการรู้จัก เข้าใจความหมายและเหตุทางด้านภาษาในระดับง่าย เป็นความสามารถทางเชาวน์ด้านที่เป็นลักษณะด้อยของเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบมากที่สุด ร้อยละ 33.33 ซึ่งการเปรียบเทียบระดับเชาวน์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มที่ใช้การพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ กับกลุ่มเปรียบเทียบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ลักษณะเด่นและด้อยของความสามารถทางเชาวน์ปัญญาในเด็กปฐมวัยจำแนกตามกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ

ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา	กลุ่มทดลอง (N=24)		กลุ่มเปรียบเทียบ (N=24)	
	ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย	ลักษณะเด่น	ลักษณะด้อย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ความสามารถในการรู้จัก เข้าใจความหมายและเหตุทางด้านภาษาในระดับง่าย	5 (20.83)	6 (25.00)	8 (33.33)	8 (33.33)
2. ความสามารถในการจำจากการเห็นและการได้ยิน	3 (12.50)	5 (20.83)	8 (33.33)	1 (4.17)
3. ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ความสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบและเกี่ยวโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆเข้าด้วยกันและเข้าใจความหมายที่เป็นตัวเลขสัญลักษณ์หรือนามธรรม	21 (87.50)	0 (0.00)	17 (70.83)	4 (16.67)
4. การใช้กล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว หยิบจับ ความสามารถในการเข้าใจ จากการมองเห็นและแสดงออกในการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการกระทำอย่างรวดเร็ว เหมาะสม	8 (33.33)	5 (20.83)	6 (25.00)	5 (20.83)
5. ความสามารถในการเรียนรู้ สังเกตจากสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์	5 (20.83)	8 (33.33)	2 (8.33)	4 (16.67)

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับเชาวน์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มที่ใช้การพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ กับกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ใช้การพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ มีผลการประเมินระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 105.60 คะแนน (S.D.=14.08) ซึ่งสูงกว่าระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบที่มีผลการประเมินเท่ากับ 83.88 คะแนน (S.D.=19.13) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับเชาวน์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มที่ใช้รูปแบบการพัฒนาระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ กับกลุ่มเปรียบเทียบ

ผลการประเมิน	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	95 % CI
กลุ่มทดลอง	24	105.60	14.08	2.05	0.023	0.16-19.68
กลุ่มเปรียบเทียบ	24	83.88	19.13			

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัย

ด้านครอบครัว การหย่าร้างของบิดา มารดาและระดับรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะบิดา มารดาของเด็กปฐมวัยที่มีสถานะความสัมพันธ์หย่าร้าง ต้องให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาเลี้ยงดู หรือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม

ด้านผู้ดูแลเด็กปฐมวัย ครอบครัวของเด็กปฐมวัยที่บิดาและมารดาของเด็กปฐมวัยต้องออกไปทำงานในช่วงเวลากลางวันหรือไปประกอบอาชีพที่ต่างพื้นที่ เพื่อหารายได้มาจุนเจือสมาชิกในครอบครัว โดยจะมีผู้สูงอายุหรือญาติเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย การเลี้ยงดูเป็นไปอัตถาภาพและบริบทของผู้ดูแลรวมถึงการเลี้ยงดูแบบตามใจ ซึ่งระดับความเอาใจ

ใส่เรื่องการสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอาจดีกว่าบิดาและมารดาของเด็กและอาจส่งผลต่อพัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญาและพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัยได้

ด้านพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยมีการแสดงพฤติกรรมที่อาจส่งผลเชิงลบต่อพัฒนาการด้านความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เวลากับโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ตลอดเวลา สมาชิกในครอบครัวจะไม่สนใจที่จะเรียนรู้ เอาแต่ใจรวมถึงการเลือกรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างพัฒนาการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานการณ์ระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยจังหวัดอำนาจเจริญ

ระดับเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยจังหวัดอำนาจเจริญในภาพรวมมีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 100.64 คะแนน (S.D.=17.36) โดยเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะมีระดับเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (Average) ร้อยละ 45.83 สอดคล้องกับผลการศึกษาของจุไรรัตน์ ประชุมรัตน์¹¹ ที่พบว่า เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 6 มีระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 99.08 คะแนน และส่วนใหญ่มีระดับเชาวน์ปัญญาอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย (Average) ร้อยละ 63.30 ซึ่งสูงกว่าผลการสำรวจของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ที่พบว่า ระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอำนาจเจริญเท่ากับ 97.85 แต่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยภาพรวมระดับประเทศ เท่ากับ 102.78⁵ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากเด็กปฐมวัยที่อยู่ในการศึกษาครั้งนี้ ร้อยละ 50 ได้รับการเสริมสร้างระดับเชาวน์ปัญญาโดยใช้การพัฒนาเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จึงทำให้ค่าเฉลี่ยระดับเชาวน์ปัญญาสูงกว่าการสำรวจของกรมสุขภาพจิตที่ผ่านมา ซึ่งผลการศึกษาเด็กปฐมวัยที่ใช้การพัฒนาเชาวน์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ มีผลการประเมินระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 105.60 คะแนน ส่วนระดับเชาวน์ปัญญาเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบที่มีผลการประเมินเท่ากับ 95.60 คะแนน

ผลการประเมินยังพบว่า เด็กปฐมวัย ร้อยละ 6.25 มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disability) ซึ่งสูงกว่าผลสำรวจเชาวน์ปัญญาเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2564 ที่พบว่า เด็กชั้นมัธยมศึกษาปี่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ร้อยละ 4.20⁵ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.58 ไม่ใช้บิดามารดาของเด็กปฐมวัยแต่เป็นผู้สูงอายุหรือญาติ ทำหน้าที่ในการดูแลเลี้ยงดูแทนบิดามารดาที่ต้องทำงานหรือไปประกอบอาชีพต่างพื้นที่ การเอาใจใส่หรือสังเกตความผิดปกติด้านพัฒนาการของเด็กอาจไม่เท่าเทียมบิดามารดา ไม่ทราบว่าเด็กในความปกครองมีภาวะเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่ จึงไม่ได้ทำการกระตุ้นหรือเสริมสร้างความสามารถเชาวน์ปัญญาของเด็กให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมตามวัย สอดคล้องกับการศึกษาของผดุงศักดิ์ ศรีवासและเลิศชัย เจริญธัญรักษ์¹² ที่พบว่า ลักษณะการเลี้ยงดู/ผู้เลี้ยงดูหลักมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (OR=2.31; 95% CI=1.21-4.41)

หากพิจารณาความสามารถทางเชาวน์ปัญญารายด้าน พบว่า ในภาพรวมความสามารถในการเรียนรู้ สังเกตจากสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ รวมถึงความสามารถในการรู้จัก เข้าใจความหมายและเหตุทางด้านภาษาในระดับง่าย เป็นความสามารถทางเชาวน์ด้านที่เป็นลักษณะด้อยของเด็กปฐมวัย โดยกลุ่มทดลองจะมีลักษณะด้อยด้านความสามารถในการเรียนรู้ สังเกตจากสิ่งแวดล้อม และการแก้ปัญหาโดยใช้ประสบการณ์ มากที่สุด ดังนั้น ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกิจกรรมหรือหลักสูตรในการสร้างเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้จากการกระทำ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ด้านต่างๆให้แก่เด็กปฐมวัย ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสามารถเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่เคยได้รับมาปรับใช้ได้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวความคิดของ Piaget¹³ ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาทางสติปัญญาเกิดจากการเรียนรู้จากการกระทำ การสังเกต จำแนก เปรียบเทียบจากและลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความเข้าใจและความคิดรวบยอด การจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรง ลงมือกระทำด้วยตนเอง สามารถช่วยสร้างเสริมและพัฒนาการคิดให้แก่เด็กปฐมวัย และการส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสม สามารถเพิ่มระดับการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05¹⁴ ในขณะที่เด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบความสามารถทางเชาวน์ปัญญาในการรู้จัก เข้าใจความหมายและเหตุทางด้านภาษาในระดับง่าย เป็นความสามารถทางเชาวน์ด้านที่เป็นลักษณะด้อยมากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการรับรู้และการแสดงออก รวมถึงมีความเกี่ยวข้องกับระดับเชาวน์ปัญญาโดยรวมของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะมีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างชัดเจนและเพิ่มมากขึ้นจนถึงอายุ 2 ปีแรก โดยเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาล่าช้าจะมีระดับสติปัญญาดำกว่าเด็กที่มีพัฒนาการด้านภาษาปกติและเมื่อเข้าสู่วัยเรียนจะกลายเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้¹⁵ ในการ

ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยสามารถรู้จัก เข้าใจความหมายและเหตุทางด้านภาษาได้นั้น ต้องดำเนินการควบคู่กันไปทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการเลี้ยงดู ครอบครัว สังคม การจัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กให้เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวความคิดของ Vygotsky¹⁶ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กเป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลและสังคม โดยการที่เด็กได้เรียนรู้จากผู้อื่นจะทำให้เด็กสามารถคิดและก่อให้เกิดความรู้ภายในตนได้

นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนเป็นระยะเวลานาน สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิรพี เศรษฐรัตน์ ต้นเจริญวงศ์ และคณะ¹⁷ ที่พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มีการใช้แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนเฉลี่ย 29.53 นาทีต่อครั้งและ 49.23 นาทีต่อวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อาศัยหลับนอนร่วมกับปู่ ย่า ตา ยายหรือญาติ มีพฤติกรรมการใช้แท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนเป็นเวลานานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยสูงถึง 88.57 นาทีต่อวัน (p value= 0.018) โดยสาเหตุที่ผู้ปกครองให้สมาร์ทโฟนแก่เด็กเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจไม่ให้รบกวนผู้ปกครอง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจส่งผลเชิงลบต่อการพัฒนาการด้านเชาว์ปัญญาของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้และส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กได้¹⁸⁻¹⁹

2. การเปรียบเทียบระดับเชาว์ปัญญาในกลุ่มเด็กปฐมวัยระหว่างกลุ่มที่ใช้การพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ กับกลุ่มเปรียบเทียบ

จากการศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัยที่ใช้การพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ มีผลการประเมินระดับเชาว์ปัญญาเฉลี่ยเท่ากับ 105.60 คะแนน (S.D.=14.08) ซึ่งสูงกว่าระดับเชาว์ปัญญาเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบที่มีผลการประเมินเท่ากับ 95.60 คะแนน (S.D.=19.13) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเด็กที่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลใกล้ชิดจากผู้ปกครอง/ผู้ดูแล ร่วมกับคนในชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีโอกาสได้รับกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาเชาว์ปัญญาและภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม รวมถึงเฝ้าระวังด้านพัฒนาการมากกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลจากผู้ปกครองเพียงลำพัง สอดคล้องกับการศึกษาของ Sarah Mastoras²⁰ ที่พบว่า การสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านความคิดและการเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีการบูรณาการทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมมีส่วนช่วยยกระดับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย²¹ ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมให้การดูแลและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างระดับเชาว์ปัญญาและพัฒนาการเด็กปฐมวัยของเครือข่ายทางสังคมร่วมกับผู้ปกครอง จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการเรียนรู้และมีพัฒนาการด้านเชาว์ปัญญาเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านเชาว์ปัญญาและด้านต่างได้อย่างเหมาะสมตามวัย มี มีการเติบโตอย่างมีศักยภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชุมชนและประเทศต่อไป

สรุป

การพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคมสามารถส่งเสริมระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเด็กปฐมวัยที่ใช้การพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัยโดยเครือข่ายทางสังคม จังหวัดอำนาจเจริญ มีผลการประเมินระดับเชาว์ปัญญาสูงกว่าระดับเชาว์ปัญญาเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งช่วยให้เด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้และพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยและสามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาเชาว์ปัญญาของเด็กปฐมวัยควรเน้นให้เด็กปฐมวัยเกิดกระบวนการทางความคิดแบบเชิงระบบ (Systematic Thinking) เพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถสังเกต เกิดเรียนรู้สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถทำวิเคราะห์ แยกแยะสถานการณ์ และสามารถการแก้ปัญหาที่เผชิญได้อย่างเหมาะสม
2. ส่งเสริมการใช้กลไกเครือข่ายทางสังคม การแบ่งปันทรัพยากรของชุมชนในการช่วยเหลือ สนับสนุนผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเฝ้าระวังและพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาเด็กปฐมวัย
3. การพัฒนาระดับเชาว์ปัญญาของเด็กปฐมวัย ควรดำเนินการในลักษณะองค์รวม (Holistic) ควบคู่กับพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมถึงการพัฒนาทางความคิดและทักษะที่จำเป็นตามช่วงวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยสามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

4. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ชะลอการเริ่มใช้สมาร์ตโฟนหรือควบคุมการใช้สมาร์ตโฟนในกลุ่มเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยมีการทำกิจกรรมที่ช่วยในการสร้างสัมพันธ์ภาพและสร้างเสริมพัฒนาการร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้มีการเรียนรู้ที่เหมาะสมซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยพัฒนาการด้านเชาวน์ปัญญารวมถึงพัฒนาการด้านอื่นๆที่เหมาะสมตามช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.]; 2561.
2. Sternberg RJ, Conway BE, Ketron JL, Bernstein M. People's conceptions of intelligence. *Journal of personality and social psychology*.1981; 41(1): 37.
3. Lynn R, Vanhanen T. National IQs: A review of their educational, cognitive, economic, political, demographic, sociological, epidemiological, geographic and climatic correlates. *Intelligence*. 2012; 40(2): 226-234.
4. จันทร์อาภา สุขทัพป์, อัมพร เบญจพลพิทักษ์, วนิดา ขนินทุยทวงศ์, ประเสริฐ จุฑา. ระดับสติปัญญานักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2559. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*. 2561; 26(3): 161-173.
5. ศูนย์สุขภาพจิตที่ 10 อุบลราชธานี. ผลการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และปัจจัยที่เกี่ยวข้องประจำปี พ.ศ.2564. การประชุมคณะกรรมการเขตสุขภาพที่ 10 ครั้งที่ 6 ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2565; สำนักงานเขตสุขภาพที่ 10 อุบลราชธานี. *อุบลราชธานี: เขตสุขภาพที่ 10 อุบลราชธานี*; 2565.
6. Mitchell JC. Social networks. *Annual review of anthropology*. 3: 279-299; 1974.
7. ดอนลาร์ เสนา, วรพล วรสุวรรณโรจน์. เครือข่ายทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน. *Journal of Graduate Review Nakhon Sawan Buddhist College*. 2563; 8(2): 134-142.
8. ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์, รุจิกาญจน์สานนท์, นิตพัฒน์ กิตติรักษกุล. เครือข่ายทางสังคมกับการส่งเสริมสุขภาพ. *วารสาร วิชาการ สังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น*. 2564; 3(1): 58-68.
9. อรุณ จิรวินกุล. ชีวิตที่ดีสำหรับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ.ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา; 2547.
10. วิสุทธิ กล้าหาญ, พูลพงศ์ สุขสว่าง. การพัฒนาเชาวน์ปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา: การศึกษาเชิงพฤติกรรม. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University*. 2562; 25(2), 239-254.
11. จุไรรัตน์ ประชุมรัตน์. ระดับเชาวน์ปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียนและการคำนวณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึง 6 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Region 11 Medical Journal*. 2563; 34(3): 22-34.
12. ผดุงศักดิ์ ศรีवास, เลิศชัย เจริญธัญรักษ์. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุบลราชธานี. *KKU Journal for Public Health Research*. 2561; 11(3): 14-21.
13. Piaget J. The relation of affectivity to intelligence in the mental development of the child. *Bulletin of the Menninger clinic*. 1962; 26(3): 129.
14. สมบัติ เจริญเกษ, บัณฑิต ขานาญกิจ. ผลการจัดประสบการณ์แบบวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ เด็กปฐมวัย; The Effect of Scientific Experience Arrangement on Critical Thinking Ability of Early Childhood. *Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities*. 2557; 4(6): 117-128.
15. Vinson BP. *Preschool and school-age language disorders*. Cengage Learning. 2012.
16. Vygotsky L. Interaction between learning and development. *Readings on the development of children*. 1978; 23(3): 34-41.
17. อภิรพี เศรษฐรักษ์, ดันเจริญวงศ์, ศรีรัฐ รักดิตรณชิต, ญาณวุฒิ เสวตติติกุล. พฤติกรรมการใช้หน้าจอของเด็กไทยวัย 0-3 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 2561; 6(2): 60-69.
18. วราลี เคชพุทธิจัน. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุที่เริ่มใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และลักษณะสื่ออิเล็กทรอนิกส์กับพัฒนาการล่าช้าของเด็กอายุ 6 เดือน - 5 ปี. *วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์*. 2563; 13(2): 1-19.
19. จีระวรรณ ศรีจันทร์ชัย, สุจิตา ตีลการยทรัพย์. ผลกระทบจากการใช้สมาร์ตโฟนในเด็กปฐมวัย: บทบาทของพยาบาลในการช่วยเหลือดูแล. *Journal of MCU Nakhondhat*. 2564; 8(10): 113-124.
20. Mastoras SM, Saklofske, DH, Schwan VL, Climie, EA. Social support in children with ADHD: An exploration of resilience. *Journal of attention disorders*. 2018; 22(8): 712-723.

21. จิตตวิสุทธิ วิมุตติปัญญา. การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยสะเต็มศึกษาบูรณาการกับแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ของชุมชน. Integrated Social Science Journal, Faculty of Social Science and Humanities, Mahidol University. 2562; 6(1): 3-23.